

Първото хвърчило е създадено преди около 2800 години в Китай. То е било направено от коприна, като за основа е използван бамбук. На китайски език хвърчило е фен джен. „Фен“ е вятър, а „джен“ - струнен музикален инструмент. Векове наред хвърчилото е било важно за военните действия и е имало релigioзно значение. Някои дори мислели, че то е дар от Бога. Това довело до изработването на хвърчила с формата на птици, животни, насекоми и дракони, които символизирали божии дарове. Китайците са смятани за изобретатели на хвърчилото, защото те първи го споменават в легендите си. Една такава легенда гласи, че изобретател на хвърчилото или така наречените летяща птица е мислителят Моди. Той е живял в размирните времена на епоха, известна в китайската история като Воюващите царства (V-III в. пр.н.е.). Моди, известен и като мъдрец Мо - след три години усилената работа успява да измайстори птица от дърво и да я пусне в небето. Само че след един ден дървената птица се развалила и не успяла отново да се върне във въздуха. Легендата разказва, че уменията на мъдреца Мо били наследени от майстора от царство Лу - Гун Шубан, който в Китай е познат като покровителя на занаятчиите. Той подменил тежкото дърво с лек бамбук и от него измайстори хвърчило във формата на сврака. Тази бамбукова сврака летяла цели три дни и успешно изпълнила задачата за сигнализиране и предаване на информация по време на войната между царство Лу и съседното царство Сун. След това обаче и тя се развалила. По време на династията Сун дори имало Ден на хвърчилото, в който човек можел да избяга от лошия си късмет за цяла година само, ако пусне хвърчило именно в този ден. Широко разпространено било схващането, че хвърчилото ще отнесе лошото от съдбата на всички смъртни.

Славата на първите хвърчила не помръкнала и десетки сръчни майстори продължавали да се опитват да ги възродят. С изработването на хартията мечтата в небето да летят сътворени от човешка ръка птици отново се изпълнила. По време на война един военачалник от династия Хан заповядал да направят огромно бамбуково хвърчило с хартиени крила, на които окачили бамбукови свирки и струни, тънки като тетива на лък. През нощта пуснали хвърчилото да се носи над вражеския лагер и писъкът на бамбуковите свирки и стонове на струни-

ХВЪРЧИЛОТО

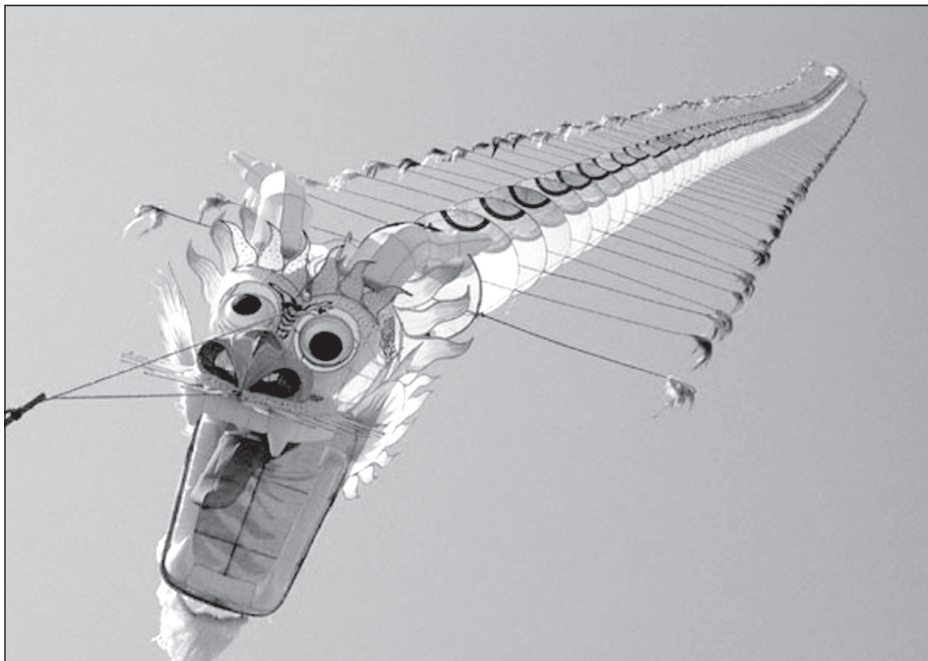

те изплашили войниците на противника.

През 200 г. пр.Хр. генерал Хан Ксин прелетял с хвърчило над замъка, който обсаждал. По дължината на хвърчилото полководецът установил колко дълъг тунел ще му е нужен, за да проникне в крепост-

се превръща в съревнование за това кой е най-изящният майстор.

По време на династия Сун (X -XIII век) на пускането на хвърчила се гледало като на чудесен начин за физически тренировки, а сред народа съществувало вярването, че

Друг генерал под обсада използвал хвърчила с прикрепени арфи към тях в нощен полет над лагера на врага. Когато хвърчилата започнали да издават стенания, войниците помислили, че боговете предупреждават за голямо поражение, и побягнали.

Постепенно обаче военното приложение на хвърчилата било забравено и през епоха Тан (VII-X в.) пускането на хвърчила се превърнало в изискано дворцово забавление. В този период хвърчилата са се превърнали във форма на изкуство. В Древен Китай обществото било доста добре развито и хората тогава са имали време не само за работа, но и за създаване на всякакви изобретения и шедьоври на литературата. Тогава направата на „летящи птици“

веднъж изкачило се в небето, хвърчилото може да отнесе надалеч целия лош късмет, натрупан през годината. Ето защо, в началото на април, в деня, когато китайците почитали паметта на починалите си близки, било обичайно да се пуска хвърчило и когато то се издигне високо във въздуха, да се среже връвта, с която се насочвало.

Друг любопитен факт от историята на хвърчилата е обединението им с друго китайско изобретение - барута. Знае се, че по време на династия Мин (XIV - XVII в.) използвали хвърчилата като носители на барут, който бил запалван над главите на вражеските войници и така предизвиквал паника и нанасял сериозни поражения на противника. По време на японс-

ката окупация на китайски територии, хвърчилото било забранено тъкмо поради своя потенциал, като своеобразно военно съоръжение.

За щастие днес в Китай на това древно изобретение се радват всички. Пускането на хвърчила се е превърнало в повсеместно забавление, а майсторите на хвърчила могат да се похвалят с разнообразие от модели, багри и размери на своите творби. Както навсякъде в народното изкуство, така и при хвърчилата, красотата на пестроцветните „хартиени птици“ и всевъзможни други фигури е натоварена и с дълбок символичен смисъл. Крилата на всяко хвърчило са украсени в унисон с традицията да се отправят благопожелания за здраве, богатство и късмет.

Конструкция на хвърчилото

За направата на хвърчило са нужни много усилия. С времето формата на хвърчилото започнала

секомите и драконите. В днешно време майсторите на хвърчила не се съобразяват с никакви стандарти, но както и преди, неизменни остават някои принципи при конструкцията на този вид играчки. Един от тях е симетричността. Ако формата на хвърчилото не е симетрична, то няма да може да се задържи във въздуха.

Основният материал, от който измайсторяват хвърчилото, са коприна и хартия. Коприната, разбира се, е много красива, но не трябва да забравяме, че тя е много по-скъпа. Преимуществото на хартията не е само това, че тя е доста по-евтина, а и това че с нея по-лесно се работи. Само с нея могат да се направят по-сложни рисунки. Видът хартия, който се използва за направата на хвърчило, е по-различен от тази, която сме свикнали да използваме в всекидневието си. Този вид хартия се различава с необикновена тънкота, но в същото време е и много по-здрав. Благодарение на тези си качества този тип хвърчила са и много по-леки и затова се задържат по-дълго във въздуха. Много често тя се обработва със специално лепило. След това основата, независимо дали е от коприна или хартия, се залепа за бамбуковата рамка. След като двете части са здраво закрепени, идва моментът на графическото оформление. Върху хартията или коприната рисуват различни йероглифи, геометрични фигури, животни и цветя.

Празник на хвърчилото в град Уейфан

С годините градчето Уейфан си е спечелило името на „столица на хвърчилото“, тъй като повечето от най-известните майстори на хвърчила са живеели и работили именно там. На това място всяка година се събират хиляди ентузиастични от цял свят за ежегодния фестивал на хвърчилото. Международният фестивал на хвърчилата в Уейфан се провежда от 1984 г. до ден-днешен. Не случайно в това прекрасна китайско градче е разположено седалището на Международната асоциация на хвърчилата. Там също така се намира и единственият китайски Музей на хвърчилото. Празникът на „летящата птица“ се празнува всяка година в периода от 15 до 18 април. Зрителите от цял свят пристигат в Уейфан, за да участват в съревнованията или просто да се по-

радват на вълшебното зрелище. По време на традиционната церемония за закриване на състезанията избират „Крал на хвърчилата“.

Смята се, че именно в Уейфан през 1282 г. известният италиански пътешественик и изследовател Марко Поло за първи път е видял как човек пуска хвърчило в небето. Тогава в своите бележки той описва, как преди отплаване на търговските кораби завързвали някой пилян за гигантско хвърчило и го пускали да лети. Ако хвърчилото се издигне високо, означавало бързо и благоприятно пътешествие. Но ако падне или не лети добре - лоша поличба и било добре пътуването да се отложи.

Завръщайки се в Италия, Марко Поло донася и китайското хвърчило и скоро тази играчка става популярна в цяла Европа. В Музея на астронавтиката и космоса във Вашингтон в павилиона за историята на полетите, на една от стените има надпис, който гласи: „Първите летателни апарати, които са направени от човека, са хвърчилото и ракетата. И двете са създадени в Древен Китай.“ Известният британски учен Джоузеф Нидхам пък определя хвърчилото като едно от най-големите научни изобретения на китайската нация. През 1749 г. британски учени поставят термометър на всяко от шест хвърчила. Това е бил първият път, когато е била измерена температура на атмосферата на голяма надморска височина. През 1877 г. руски военноморски офицер Мазайски за първи път се връзва към голямо хвърчило, теглено от тройка, и летял с хвърчило в продължение на 10 минути. През 1893 г. Националната метеорологична служба на САЩ конструира 17 високо летящи обсерватории и ги пуска да летят в различни посоки. Така те успешно измерват метеорологичната обстановка в съответните области. През 1901 г., когато Маркони изпраща съобщение по телеграф, антената на телеграфа била пречупена от вятъра. Тогава изведнъж му хрумна, че може да я замени с помощта на хвърчило, което да издигне жицата на антената. В крайна сметка безжична телеграма е била изпратена успешно през Атлантика.

Днес хвърчилото се е превърнало за китайците в културна традиция. Втората неделя на месец октомври дори е обявена за Международен ден на хвърчилата. Тогава любители от цял свят се събират, за да издигнат своите любими хвърчила във въздуха.

Диляна КОЧЕВА